

تحلیل مضمون حکمرانی دانش‌محور و پژوهش‌پایه در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

محسن عابدی درچه^۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۲۵

چکیده:

حکمرانی دانش‌محور، سیاقی از حکمرانی است که در آن بر مبنای علم، فناوری، پژوهش، بصیرت دینی و آگاهی سیاسی مردم رابطه بین حکومت‌کنندگان و حکومت‌شوندگان ساماندهی می‌شود. دستیابی به شیوه حکمرانی دانش‌محور برای هر مقیاسی از حکمرانی از ضرورت‌های انکارناپذیر است. زیرا بدون الگوی مناسب در این حوزه، رشد و پیشرفت علاقه‌غیرقابل‌امکان جهت اجراست. در جمهوری اسلامی ایران هم بیانیه گام دوم انقلاب، سند سیاستی کلان و چشم‌اندازی راهبردی برای نهادینه‌سازی حکمرانی در ابعاد مختلف است. بنابراین، کشف مضامین با غور در متن یکی از ملزومات اساسی برای برنامه‌ریزان در حوزه‌های گوناگون است. پژوهش حاضر به روش تحلیل مضمون با استفاده از دو روش ترکیبی برلون و کلارک و نیز آرایه استرینگ به صورت همزمان با کدگذاری از مضامین کلیدی، آشکار، پنهان و تکراری بیانیه گام دوم انقلاب در نرم‌افزار تحلیلی MAXQDA انجام شده است. برای این کار با فراخوانی متن بیانیه گام دوم انقلاب در نرم‌افزار و مطالعه چندین باره متن، از ابتدای بیانیه اقدام به کدگذاری مضامین شد. تعداد ۶۳۶ کد در قالب ۷۰ مضمون پایه و ۷ مضمون سازمان‌دهنده استخراج شد. مضامین سازمان‌دهنده هفت‌گانه در ذیل مضمون فراگیر «حکمرانی دانش‌محور مبتنی بر علم و فناوری، پژوهش، بصیرت دینی و آگاهی سیاسی» قرار گرفت.

واژگان اصلی:

حکمرانی دانش‌محور، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، تحلیل مضمون، پژوهش‌پایه، نرم‌افزار MAXQDA

۱. دانش‌آموخته دکتری، جغرافیای سیاسی دانشگاه تهران و مدرس دانشگاه حضرت امیرالمومنین «علیه السلام». (نویسنده مسئول)

مقدمه

حقوق متناسب با اندیشه سیاسی و ایدئولوژی سیاسی، نوع نظام سیاسی و توزیع قدرت در هر کشوری مبتنی بر باورهای ایدئولوژیکی و ملی آن جامعه بنا نهاده شده است، بر این اساس ابتدا الگوی حکمرانی یا حکمروائی و توزیع قدرت در هر کشوری متناسب با نظام سیاسی حاکم بر آن کشور است. هر چند اصول کلی حاکم بر آن می‌تواند از یک اندیشه، ایدئولوژی و قواعد صحیح و درست سرچشمه بگیرد (عابدی‌درچه، ۱۳۹۹: ۱۷۸). از سوی دیگر، واژه «حکمرانی» واژه جدیدی است که در رابطه با واژه قدیمی «دولت» معنا و مفهوم روشنی ندارد. در فرهنگ لغت آمریکایی «هریتیج» واژه «حکمرانی» به عنوان «فعالیت، شیوه عمل یا قدرت حکمرانان؛ دولت» معنا شده است. در فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد، حکمرانی «فعالیت یا روش حکمرانان، اعمال کنترل یا قدرت بر فعالیت‌های زیردستان؛ نظامی از قوانین و مقررات» تعریف شده است. در دایره‌المعارف بین‌المللی علوم اجتماعی نه تنها تعریف واژه «حکمرانی» وجود ندارد بلکه در نمایه آن نیز چنین واژه‌ای درج نشده است (میدری و خیرخواهان، ۱۳۸۳: ۱۹۳). در یکی از گزارش‌های بانک جهانی درباره آفریقا، حکمرانی به صورت «اعمال قدرت سیاسی به منظور اداره امور یک ملت» معنا شده است (World Bank, ۱۹۸۹: ۶۰). همچنین بانک جهانی «حکمرانی را به عنوان روشی که بر اساس آن قدرت بر مدیریت اقتصادی یک کشور و منابع اجتماعی آن برای رسیدن به توسعه اعمال می‌شود» تعریف می‌کند، در حالی که بوئینگر حکمرانی را به عنوان «دولت مطلوب جامعه» تعریف می‌کند (Lateef, ۱۹۹۲: ۲۹۵).

حکمرانی در لغت به معنای اداره و تنظیم امور است و به رابطه میان شهروندان و حکومت‌کنندگان اطلاق می‌شود. از اواخر دهه ۹۰م، نهادهای بین‌المللی سیاست‌گذاری اقتصادی همچون بانک جهانی، برنامه عمران سازمان ملل و تا حدودی صندوق بین‌المللی پول سیاستی به

نام حکمرانی خوب را به عنوان کلید معمای توسعه مطرح نمودند. موضوع محوری حکمرانی خوب چگونگی دست‌یافتن به حکومتی است که بتواند زمینه‌ساز توسعه‌ای مردم‌سالار و برابر خواهانه باشد (میدری و خیرخواهان، ۱۳۸۳: ۲۵۹-۲۵۸). واژه حکمرانی خوب نخستین بار توسط ویلیام سون در سال ۱۹۷۹ در ادبیات اقتصادی به کار گرفته شد و از سال ۱۹۸۰ به بعد استفاده این واژه در حوزه‌های دیگر گسترده‌تر شد. اما کاربرد جهانی این واژه به گزارش سالانه بانک جهانی در سال ۱۹۸۹ باز می‌گردد که این گزارش نیز حکمرانی خوب را از منظر اقتصادی مورد بررسی و ارزیابی قرار داده بود. بانک جهانی در مطالعات سال ۱۹۸۹ دریافت که حکمرانی (شیوه مدیریت کشور یا رابطه شهروندان با حکومت‌کنندگان)، موضوع محوری توسعه به شمار می‌آید. اما امروزه حکمرانی و حکمرانی خوب مفاهیمی هستند که در جغرافیای سیاسی، علوم سیاسی، جامعه‌شناسی سیاسی، امور دولتی و به ویژه مدیریت توسعه مطرح و به کار گرفته می‌شوند. حکمرانی خوب گفتمان جدیدی است که با مولفه‌هایی مانند قانونمندی، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اثربخشی و کارایی تعریف می‌شود که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. این مفاهیم در کنار مفاهیمی دیگر مانند دموکراسی، جامعه متمدن، مشارکت شهروندان، حقوق بشر و توسعه اجتماعی و پایدار معنی می‌یابند. بنابراین با توجه به موضوعیت یافتن این مفاهیم و ضرورت توجه به آن‌ها به دلیل تغییرات مستمر جوامع و ارتباط آن‌ها با یکدیگر، تعیین سطوح به‌کارگیری و متولیان جاری‌سازی آن اهمیتی قابل توجه دارد (زارعی، ۱۴۰۰: ۲۵۹؛ شریفیان‌ثانی، ۱۳۸۰: ۳۷). در سه دهه اخیر در جهان شاهد دگرگونی عمده‌ای در نحوه اداره کردن کشور هستیم که تأکید بر اجماع همه نیروهای درونی کشور برای مشارکت در اداره کشور دارد. ساز و کاری که بتواند توانایی‌ها و ایده‌های بخش دولتی، بخش خصوصی و بخش جامعه مدنی را هم‌افزایی کند و در تعیین هدف، تصمیم‌سازی و اجرای

برنامه‌ها در سطح ملی و محلی مشارکت فعال داشته باشد. این فرآیند که «گاورننس» نامیده شده است متکی بر دموکراسی، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، شفافیت، اثربخشی، کارآمدی، مشارکت و خودگردانی است. این در حالی است که گاورننس محصول یک فرآیند و کنش عناصر مختلف مشارکت بخش دولتی، جامعه مدنی و بخش خصوصی برای هم‌افزایی نیروهای مثبت برای اداره کردن بهتر امور جامعه در قلمرو مشخصی از فضا است که مبتنی بر اصول دموکراتیک و مکانیزم برنامه‌ریزی از پایین به بالاست تا بهترین تصمیم‌سازی و حداکثر خدمات‌رسانی و رضایت‌مندی عمومی را فراهم کند (ویسی، ۱۳۹۲: ۱۰۳-۹۸). زارعی به نقل از مک‌کیم و همکارانش می‌نویسد: «حکمرانی به روابط بین دولت و جامعه مدنی، حکمرانان و حکمرانی شوندگان، حکومت و حکومت شوندگان مربوط می‌شود». همچنین تعریف برنامه عمران سازمان ملل را اینگونه می‌آورد: «اعمال اقتدار اقتصادی، سیاسی و اجرایی به منظور اداره امور یک جامعه در تمام سطوح حکمرانی شامل مکانیسم‌ها، فرآیندها و نهادهایی است که از طریق آن شهروندان و گروه‌ها منافع‌شان را منسجم و مشخص می‌کنند، با وظایف‌شان آشنا می‌شوند و اختلافات‌شان را حل و فصل می‌کنند» و در جایی دیگر، تعریفی دیگر از همین سازمان این چنین بیان می‌کند: «حکمرانی اعمال اقتدار اداری، اقتصادی، سیاسی در راستای مدیریت امور کشور در تمام سطوح بوده و ساز و کارها، فرآیندها و مؤسساتی را در بر می‌گیرد طریق آن‌ها شهروندان و گروه‌های جامعه منافع خود را به هم پیوند زده، حقوق خود را پیگیری، تعهدات خود را ادا و اختلافات خود را حل و فصل نمایند». تعریف صندوق بین‌المللی پول را نیز این طور ذکر می‌کند: «با توجه به اهداف صندوق بین‌المللی پول، حکمرانی منحصر به جنبه‌های اقتصادی و غیره در دو زمینه بهبود اداره منابع عمومی، حمایت از توسعه و حفاظت از شفافیت و اقتصاد پایدار و محیط قانونمند است که مساعدت‌کننده فعالیت‌های بخش خصوصی کاراست» (زارعی، ۱۴۰۰: ۲۶۰-).

۲۵۹). سؤال پژوهش این است که اساساً مضامین فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه در بیانیه گام دوم انقلاب در بیانات امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی» در خصوص موضوع حکمرانی دانش‌محور و پژوهش‌پایه کدامند؟؛ به عبارت دیگر، بر مبنای چه مؤلفه‌هایی می‌توان حکمرانی مبتنی بر علم و فناوری را در گام دوم انقلاب اسلامی برای جمهوری اسلامی ایران رقم زد.

روش تحقیق

مضمون یا تم، بیانگر اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سؤالات تحقیق است و تا حدی، معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد. (Braun & Clark, ۲۰۰۶: ۸۸). مضمون، الگویی است که در داده‌ها یافت می‌شود و حداقل به توصیف و سازماندهی مشاهدات و حداکثر به تفسیر جنبه‌هایی از پدیده می‌پردازد (Boyatzis, ۱۹۹۸: ۴). به طور کلی مضمون، ویژگی تکراری و متمایزی در متن است که به نظر پژوهشگر، نشان‌دهنده درک و تجربه خاصی در رابطه با سؤالات تحقیق است (King & Horrocks, ۲۰۱۰: ۱۵۰). بنابراین، یکی از روش‌های ساده و کارآمد متن‌پژوهی و سیاست‌پژوهی، تحلیل مضمون است که بر اساس آن داده‌های متن کاهش‌یافته و بخش‌بندی، مقوله‌بندی و تلخیص می‌شوند و سپس به گونه‌ای بازسازی می‌شوند که مفاهیم مهم موجود در درون مجموعه‌ای از داده‌ها استخراج شود. تحلیل مضمون اساساً یک روش توصیفی است که جستجوی الگوهای موجود در درون متن را تسهیل می‌کند. تحلیل مضمون غالباً به عنوان یک چتر در نظر گرفته می‌شود که ذیل آن به جای یک مکتب، مکاتب مختلفی وجود دارد (شیخ‌زاده و نیکخواه‌فرخانی، ۱۳۹۹: ۱۴-۱۳). ریان^۱ و برنارد^۲ (۲۰۰۰) نیز کُندگان مضامین را فرایند پیش‌نیاز تحلیل‌های اصلی و رایج

۱ - Ryan

۲ - Bernard

کیفی، معرفی می‌کنند تا روشی منحصر به فرد و خاص. اما به عقیده براون^۱ و کلارک^۲ (۲۰۰۶)، تحلیل مضمون را باید روش ویژه‌ای در نظر گرفت که یکی از مزایای آن، انعطاف‌پذیری است (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۲). بنابراین، روش تحلیل مضمون یکی از روش‌های تحقیق کیفی در مدیریت اجتماعی است که تحلیل محتوایی یا تحلیل تم نیز نامیده می‌شود و در تحلیل مصاحبه و متن کاربرد دارد. تحلیل مضمون شیوه‌ای در روش پژوهش کیفی است که بر شناسایی، تحلیل و تفسیر الگوی معانی داده‌های کیفی تمرکز دارد. مضمون عنصر کلیدی در این روش است. مضمون‌ها پُرازش‌ترین واحدهایی هستند که در تجزیه و تحلیل محتوا باید مدنظر قرار گیرند و منظور از مضامین معنای خاصی است که از یک کلمه یا جمله یا بند استفاده می‌شود.

جدول ۱: جدول روش، فنون و کاربرد شناخت و کشف مضامین در بیانیه گام دوم انقلاب

روش شناخت مضمون	فنون	نحوه کاربرد
توجه به کلمات در متن بیانیه	• کلمات تکراری • کلمات مکتون و پنهان • کلمات کلیدی	• شناخت کلمات و عبارات مترادف و تکراری • شناخت اصطلاحات و عبارات ظاهراً ناآشنا • شناخت واژه‌های کلیدی و مصادیق آنها
موشکافی و دقت در متن بیانیه	• مقایسه و هم‌سنجی • کاوش موضوعات مهم • جستجوی اطلاعات مفقود	• شناخت شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود • شناخت موضوعات برجسته و مهم نظری • شناخت مسائل بدیهی فرض شده و اشاره نشده
توجه به آرایه‌های ادبی و خصوصیات زبان‌شناختی متن بیانیه	• بررسی استعاره‌ها • توجه به تغییرات متن بیانیه • کشف رابطه‌ها	• شناخت استعاره‌ها، تشبیه‌ها و کنایه‌ها • شناخت تغییرات محسوس در موضوع با لحن بیان • شناخت واژه‌های مبین رابطه علی با شرطی و غیره
دستکاری و جایجایی فیزیکی متن بیانیه	• مشخص کردن قسمتی از متن بیانیه • توجه به متون مغفول مانده • برش و جایگذاری مطالب و مرتب کردن متن بیانیه	• معین نمودن قسمت‌های متفاوت متن بیانیه • شناخت بخش‌هایی از متن بیانیه که مغفول مانده • شناخت بخش‌های مرتبط با هم و برش و انتقال آنها در کنار هم و مرتب کردن مجدد

ترسیم: نگارنده

۱ - Braun
۲ - Clark

هدف تحلیل مضمون به روش براون و کلارک، شناسایی مضامین، یعنی الگوهایی در داده‌ها که مهم یا جالب هستند و استفاده از این مضامین برای پرداختن به تحقیق یا گفتن چیزی در مورد یک موضوع است. تحلیل مضمون روش براون و کلارک خیلی بیشتر از خلاصه کردن ساده داده‌هاست. تحلیل مضمون روش براون و کلارک، متون و مصاحبه‌ها را به خوبی تفسیر و معنا می‌کند. شروع روش براون و کلارک، با شناسایی یا بررسی ایده‌ها، مفروضات، مفهوم‌سازی‌ها و ایدئولوژی‌هاست که به عنوان شکل‌گیری یا اطلاع‌رسانی محتوای معنایی داده‌ها نظریه‌پردازی شده است. روش براون و کلارک (۲۰۰۶) روشی برای کُدگذاری در تحلیل مضمون ارائه کرده‌اند که در پژوهش‌های زیادی از این روش استفاده شده است. این الگو از سه قسمت تشکیل شده است. مراحل سه‌گانه این رویکرد پژوهشی در روش تحلیل مضمون عبارتند از: (۱) تجزیه و توصیف متن و مصاحبه؛ (۲) تشریح و تفسیر متن و مصاحبه؛ (۳) ترکیب و ادغام.

شکل ۱: مراحل سه‌گانه روش کدگذاری در تحلیل مضمون براون و کلارک؛ ترسیم: نگارنده

بنابراین در این پژوهش روش تحلیل مضمون با رویکرد براون و کلارک چنین انجام شده است: مرحله نخست؛ تجزیه و توصیف متن بیانیه، کُدگذاری و ایجاد کدهای اولیه و در نهایت جستجو و شناخت مضامین است.

مرحله دوم؛ در تشریح و تفسیر متن بیانیه به ترسیم شبکه مضامین پرداخته شده است. مرحله سوم؛ در ترکیب و ادغام تحلیل شبکه مضامین و تدوین گزارش انجام شده است. جهت ترسیم شبکه مضامین ابتدا مضامین مرتب شد و مهم‌ترین اقدام در این مرحله، شناخت مقوله‌های فراگیر، سازمان‌دهنده و مضامین پایه است. آتراید استیرلینگ، کدگذاری در تحلیل مضمون را براساس این سه رکن تشریح کرده است. برای تحلیل شبکه مضامین باید به تعریف و نام‌گذاری مضامین پرداخته شود. در نهایت نیز باید توصیف و توضیح شبکه مضامین ارائه گردد. به همین دلیل در این تحقیق از دو روش ترکیبی براون و کلارک و نیز آتراید استیرلینگ به صورت ترکیبی استفاده شده است.

روش تحلیل مضمون براون و کلارک یک الگوی سه مرحله‌ای در قالب شش گام می‌باشد. مرحله اول تجزیه و توصیف متن بیانیه شامل گام اول، آشنایی با داده‌ها؛ گام دوم، ایجاد گدهای اولیه و کدگذاری داده‌ها؛ گام سوم، جستجو و شناخت مضامین؛ مرحله دوم تشریح و تفسیر متن بیانیه در قالب گام چهارم، ترسیم شبکه مضامین؛ مرحله سوم ترکیب و ادغام شامل گام پنجم، تحلیل شبکه مضامین؛ گام ششم و نهایی، تدوین گزارش. مراحل اجرای روش تحلیل مضمون با رویکرد براون و کلارک در این تحقیق به شرح زیر می‌باشد:

شکل ۲: مراحل اجرای روش تحلیل مضمون به روش براون و کلارک؛ ترسیم: نگارنده

جدول ۲: فرایند گام به گام تحلیل مضمون تحقیق به روش براون و کلارک

مرحله	گام	اقدام
تجزیه و توصیف متن بیانیه	آشنایی با متن بیانیه گام دوم انقلاب	مکتوب کردن و پیاده‌سازی داده‌ها
		مطالعه اولیه و مطالعه مجدد داده‌ها
		نوشته ایده‌های اولیه
	کُدگذاری و ایجاد کُد‌های اولیه	پیشنهاد چارچوب کُدگذاری و تهیه قالب مضامین
		تفکیک متن بیانیه به بخش‌های کوچک‌تر
		کُدگذاری ویژگی‌های جالب داده‌ها
جستجو و شناخت مضامین	تطبیق دادن کُد‌ها با قالب مضامین بالقوه	
	استخراج مضامین از بخش‌های کُدگذاری شده متن بیانیه	
	پالایش و بازبینی مضامین	
تشریح و تفسیر متن بیانیه	ترسیم شبکه مضامین	بررسی و کنترل همخوانی مضامین با کُد‌های استخراج شده
		مرتب نمودن مضامین
		انتخاب مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر
		ترسیم نقشه‌های مضامین
تحلیل شبکه مضامین	تحلیل شبکه مضامین	اصلاح و تأیید شبکه‌های مضامین
		تعریف و نام‌گذاری مضامین
		توصیف و توضیح شبکه مضامین
ترکیب و ادغام	تدوین گزارش	تلخیص شبکه مضامین و بیان مختصر و صریح آن
		استخراج نمونه‌های جالب و مورد توجه داده‌ها
		مرتبط کردن نتایج تحلیل با سؤالات تحقیق و مبانی نظری
		نوشتن گزارش علمی و تخصصی از تحلیل‌ها

(منبع: ۹۵: ۲۰۰۶، Braun & Clark)

روش پیشنهادی آتراید- استیرلینگ یکی از روش‌های مرسوم کُدگذاری در تحلیل مضمون است. این روش مبتنی بر تشکیل شبکه مضامین است و در پژوهش‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. شبکه مضامین^۱ براساس یک رویه مشخص، مضامین را نظام‌مند می‌کند که شامل

۱ - Thematic Network

سه دسته از گدها و مفاهیم است:

(۱) مضامین پایه^۱ (گدها و نکات کلیدی در متن)؛

(۲) مضامین سازمان‌دهنده^۲ (مقولات و مضامین به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه)؛

(۳) مضامین فراگیر^۳ (مضامین عالی در برگیرنده اصول حاکم بر متن و مصاحبه به عنوان یک

مضمون کلی).

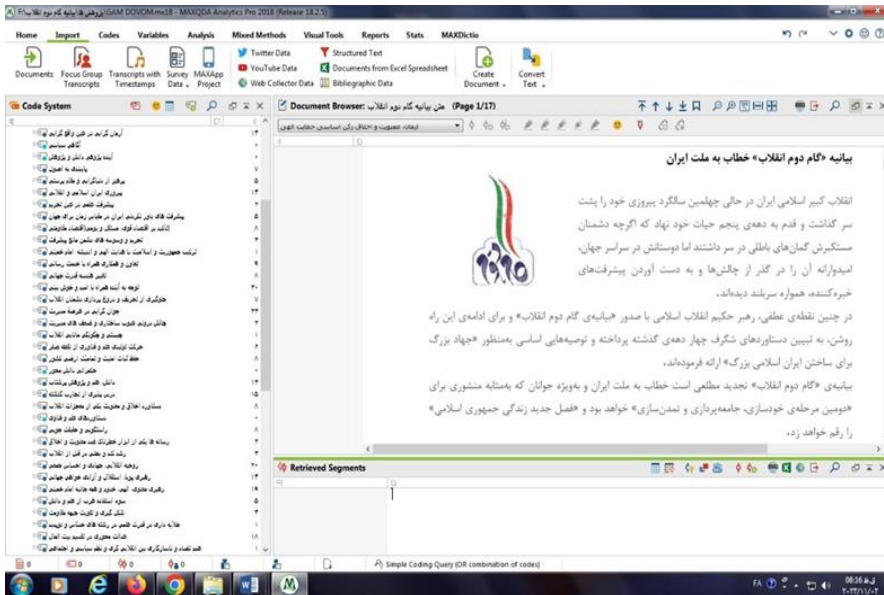
مضامین پایه شامل گدها و نکات کلیدی متن است. با مطالعه کامل متن باید خردترین گدها شناسایی و به عنوان یک مضمون پایه انتخاب شود. مضامین سازمان‌دهنده شامل مضامین حاصل از ترکیب و تلخیص مضامین پایه است. گدهای پایه باید مرور و مفاهیم مشابه در کنار هم قرار گیرند. پژوهشگر با توجه به توان تشخیص و تسلط خود باید نام مناسبی برای هر دسته گد انتخاب کند. در نهایت مضامین فراگیر شامل مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن و مصاحبه به مثابه یک مضمون کل است.

در این پژوهش که به روش تحلیل مضمون از دو روش ترکیبی براون و کلارک و نیز آتراید-استیرلینگ به صورت همزمان استفاده شده است، گدگذاری از مضامین کلیدی، آشکار و پنهان و تکراری بیانیه گام دوم انقلاب در نرم‌افزار تحلیلی MAXQDA^{۲۰۱۸} انجام شده است. برای این کار با فراخوانی متن بیانیه گام دوم انقلاب در نرم‌افزار و مطالعه چندین باره متن، از ابتدای بیانیه اقدام به گدگذاری مضامین شد که تعداد ۶۳۶ گد در قالب ۷۰ مضمون پایه و ۷ مضمون سازمان‌دهنده استخراج شد.

۱ - Basic Themes

۲ - Organizing Themes

۳ - Global Themes

شکل ۳: کدگذاری مضامین در نرم افزار MAXQDA ۲۰۱۸؛ ترسیم: نگارنده

یافته‌های تحقیق

حکمرانی^۱ دانش محور

در عصر کنونی و پس از انقلاب اطلاعات، دانش و مدیریت آن در امر حکمرانی در بین افراد سازمان و کشورها سرمایه‌های فکری آن یکی از مزیت‌های اصلی رقابت محسوب می‌شوند. مدیریت دانش و حکمرانی بر مبنای آن قلب تحولات سیاسی در حکومت‌ها و سازمان‌هاست. بنابراین شناسایی مولفه‌های حکمرانی و مدیریت دانش یکی از عوامل کلیدی و رموز اصلی موفقیت هر سازمان و کشوری است. بنابراین در حکمرانی دانش، مدیران شرکت‌ها، سازمان‌ها، بخش عمومی و خصوصی با طراحی، برنامه‌ریزی، تنظیم امور و اداره آن، مدیریت دانش را با ویژگی‌های مربوطه به حکمرانی دانش تبدیل می‌کنند. به عبارت دیگر، دستاوردهای دانشی مدیریت را در سازمان به نحوی نهادینه می‌کنند تا بتوانند با راهبری و حکمراندن در سازمان، بهره‌وری را افزایش دهند، رضایتمندی را ارتقاء داده، ثبات سازمانی را افزایش دهند و در

^۱ Governance

نهایت رابطه میان مدیران و آحاد کارکنان، رابطه بین کارکنان، و رابطه بین کارکنان سازمان و مراجعه‌کنندگان را با تنظیم و اداره امور تخصصی بهبود بخشند (عابدی‌درچه، ۱۴۰۱: ۳-۱).

حکمرانی در لغت به معنای حکومت، فرمانروایی، راهبری و حکمرانی تعریف شده است (حق‌شناس و همکاران، ۱۳۷۹: ۶۸۹). حکمرانی به معنای اداره و تنظیم امور جامعه به رابطه میان مردم و حکمرانان مرتبط می‌شود. در واقع، فرآیندها و نهادها و کارگزارانی که تصمیمات مقتضی را اتخاذ و اقتدار حاکمیتی را در یک کشور اعمال می‌کنند به نوعی حکمرانی انجام می‌دهند. به عبارت دیگر، حکمرانی اعمال اقتدار اداری، اقتصادی، سیاسی در راستای مدیریت امور عمومی کشور در تمام مقیاس‌های بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی، ناحیه‌ای و محلی است (عابدی‌درچه، ۱۳۹۹: ۲۰۲-۲۰۱). حکمرانی در لغت به معنای اداره و تنظیم امور است و به رابطه میان شهروندان و حکومت‌کنندگان اطلاق می‌شود (Johnson, ۱۹۹۷: ۹). فرهنگ فارسی معین در تعریف حکمران و حکمفرما واژگان مترادفی نظیر «حاکم، والی، فرمانروا، حکمران» را آورده است (معین، ۱۳۸۷: ۴۱۶). به نظر می‌رسد که مفهوم حکمروایی در زبان فارسی «حکم روا کردن» و یا «حکم روا داشتن» و معنای حکمرانی، «حکم راندن» است که معادل آن در انگلیسی رولینگ^۱ می‌باشد (ویسی، ۱۳۹۲: ۱۰۲). به عبارت دیگر، حکمرانی دانش عبارت است از اداره و تنظیم امور مدیریتی دانش در فرایندی جهت اطمینان از تحقق و پایداری منافع دانش فنی با هماهنگی و کنترل فعالیت‌های دانشی به منظور توسعه آن و انتقال از طریق یکپارچه‌سازی در ساختارها و فرایندها برای این که نتایج و موفقیت‌های مدیریت دانش در سازمان نهادینه و حکمفرما شوند (عابدی‌درچه، ۱۴۰۱: ۷). بنابراین حکمرانی

دانش‌محور، سبکی از حکمرانی است که در آن بر مبنای علم، فناوری، پژوهش، بصیرت و آگاهی سیاسی مردم رابطه بین حکومت‌کنندگان و حکومت‌شوندگان ساماندهی می‌شود. در بیانیه گام دوم انقلاب چه در بخش‌های هفت‌گانه برکات بزرگ انقلاب اسلامی و چه در بخش‌های هفت‌گانه توصیه‌های اساسی، امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی» بیانات بسیار ارزشمند و راهگشایی برای ترسیم و الگوگذاری حکمرانی دانش‌محور دارند.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

کُدگذاری بیانیه گام دوم انقلاب در موضوع دانش و پژوهش

کُدگذاری در تحلیل مضمون، روشی ساختارمند برای شناسایی مضامین اصلی و فرعی پیرامون پدیده مورد مطالعه است. روش‌های متعددی برای مقوله و مقوله‌بندی کردن در تحقیق کیفی وجود دارد. برخی از این روش‌ها در بحث کُدگذاری در تحقیق کیفی ارائه شد. در این تحقیق کیفی برای شناخت و شناسایی مضامین و مقوله‌های اصلی و فرعی حکمرانی دانش‌محور و پژوهش پایه در بیانیه گام دوم انقلاب از روش‌های ترکیبی برای کُدگذاری بهره برده شده است. روش‌های کُدگذاری در تحلیل مضمون مشابه کُدگذاری در تحلیل محتوا است. به طور کلی روش واحدی برای کُدگذاری در تحقیقات کیفی وجود ندارد. به عنوان نمونه دو روش از روش‌های مرسوم استفاده از رویکردهای پیشنهادی براون و کلارک و همچنین آتراید-استیرلینگ می‌باشد. در این تحقیق نیز از هر دو روش مذکور استفاده شده است.

توجه به آینده همراه با امید و خوش بینی	۳۰
چوان گرایبی در حرسه مدبریت	۳۳
قطب بندی جديد دنيا، اسلام و استعمار	۳۳
مقاومت و تاب آوری در مقابل دشمن	۳۳
استکبارستیزی	۳۰
روحیه انقلابی، جهادی و احساس جمعی	۳۰
هرزبندی با دشمنان	۳۰
مبارزه با تبیض و فساد	۱۹
رهبری محتوی، الهی، خودم و هغه جانبیه امام خمینی	۱۹
ارزش باوری	۱۹
عدالت محوری در تقسیم بیت المال	۱۸
«استقاد به اصل» ما میتوانیم	۱۶
هفت، انگیزه، تخصص، سرعت عمل و ابتکار جوانان	۱۵
درس پذیری از تجارب گذشته	۱۵
پیروزی ایران اسلامی و انقلابی	۱۴
آرمان گرایبی در سین واقع گرایبی	۱۴
رهبری بویا، استقلال و آزادی خواهی جهانی	۱۴
دانش، علم و پژوهش پرشتاب	۱۳
اراده ملی	۱۳
صقلانیت	۱۳
علم و فناوری عامل عزت، قدرت و پیشرفت ملت	۱۱
صعکرد شیرانغالی در هغه حرسه ها	۱۰
نظام سازی	۹
نسل دانا	۹
تعاون و همکاری همراه با خدمت رسانی	۹
شکست از جریان انقلابی و شعارهای آن در برخی برهه ها	۸
مدبریت و فرماندهی جهادی عامل پیشرفت و عزت ملی در هغه حرسه ها	۸
نهادینه سازی روحیه ابتکار و برادری	۸
دستاورد اخلاق و محتویت یکی از معجزات انقلاب	۸
راستگویی و حقیقت جویی	۸
تاکید بر اقتصاد قوی، مستقل و بومی (اقتصاد مقاومتی)	۸
تغییر هئندسه قدرت جهانی	۸
حفظ ثبات امنیت و تعامیت ارضی کشور	۸
مشارکت مردمی و مردم سالاری دینی	۷
نیروی انسانی مستعد و کارآمد	۷
جلوگیری از تحریف و دروغ پردازی دشمنان انقلاب	۷

شکل ۴: نمونه‌ای از کُدگذاری مضامین در نرم‌افزار MAXQDA۲۰۱۸؛ ترسیم: نگارنده

مضامین سازمان‌دهنده و پایه در حکمرانی دانش‌محور و پژوهش‌پایه

با مطالعه چندین باره متن بیانیه گام دوم انقلاب و تجزیه و تحلیل آن به دو بخش کلی بیانیه دست خواهیم یافت. ابتدا بخش اول یعنی برکات بزرگ انقلاب اسلامی است که در مؤلفه دوم امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی»، علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی را به عنوان موتور پیشران کشور نامیدند. همچنین در مؤلفه چهارم ارتقاء شگفت‌آور بینش سیاسی آحاد مردم را به عنوان یکی از پایه‌های بصیرت دینی و آگاهی سیاسی مردم ایران معرفی می‌نمایند. در بخش دوم که توصیه‌های اساسی در پرتو امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است در مؤلفه اول ایشان به موضوع علم و پژوهش به عنوان یکی از دلایل اصلی پیشرفت جمهوری اسلامی در گام دوم انقلاب اشاره می‌نمایند. اما به طور کلی در سرتاسر بیانیه گام

دوم انقلاب گداهای متعددی وجود دارد که ایشان به مضامین علم، فناوری، پژوهش، بصیرت دینی و انقلابی و آگاهی سیاسی مردم تأکید می‌نمایند. در این پژوهش به روش تحلیل مضمون، با گدگذاری بیانات در موضوع حکمرانی دانش محور و پژوهش پایه در مجموع ۶۳۶ گد از متن بیانیه استخراج شد. سپس با بررسی جملاتی که گدها از آن استخراج گردیده بود ۷۰ مضمون پایه به دست آمد. پس از آن با دسته‌بندی و طبقه‌بندی مضامین پایه، تعداد ۷ مضمون سازمان‌دهنده سازماندهی شد. در جدول زیر تعداد و عناوین مضامین سازمان‌دهنده و مضامین پایه به همراه فراوانی گدهای آنها در درصد فراوانی این گدها مشخص شده است.

جدول ۳: جدول تعداد و عناوین مضامین پایه و سازمان‌دهنده به همراه فراوانی گدها و درصد آن

مضامین ردیف	مضامین پایه	فراوانی گدهای	درصد فراوانی
۱	اراده ملی	۱۲	۱.۸۹
۲	مرزبندی با دشمنان	۲۰	۳.۱۴
۳	تغییر هندسه قدرت جهانی	۸	۱.۲۶
۴	استکبارستیزی	۲۰	۳.۱۴
۵	قطب‌بندی جدید دنیا، اسلام و استکبار	۲۳	۳.۶۲
۶	مقاومت و تاب آوری در مقابل دشمن	۲۲	۳.۴۶
۷	حفظ ثبات امنیت و تمامیت ارضی کشور	۸	۱.۲۶
۸	پیروزی ایران اسلامی و انقلابی	۱۴	۲.۲۰
۹	شکل‌گیری و تقویت جبهه مقاومت	۴	۰.۶۳
۱۰	منابع، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بالقوه کشور	۳	۰.۴۷
۱۱	یکی از قطب‌های قدرت علمی جهان	۵	۰.۷۹
۱۲	طلایه‌داری در قدرت علمی در رشته‌های حسّاس و نوپدید	۱	۰.۱۶
۱۳	توجه به آینده همراه با امید و خوش بینی	۳۰	۴.۷۲

علم و فناوری مقوم قدرت ملی

۱۰۷۳	۱۱	علم و فناوری عامل عزت، قدرت و پیشرفت ملت	۱۴
۱۰۱۰	۷	قانع نبودن به وضعیت کنونی و هدف‌گذاری علمی	۱۵
۱۰۲۶	۸	مدیریت و فرماندهی جهادی عامل پیشرفت و عزت ملی در همه عرصه‌ها	۱۶
۱۰۴۲	۹	نظام‌سازی	۱۷
۰۰۹۴	۶	نیازسنجی الگوی جدید حکمرانی	۱۸
۳۰۶۲	۲۳	جوان‌گرایی در عرصه مدیریت	۱۹
۲۰۸۳	۱۸	عدالت‌محوری در تقسیم بیت‌المال	۲۰
۲۰۹۹	۱۹	مبارزه با تبعیض و فساد	۲۱
۰۰۶۳	۴	ایجاد رفاه و زیرساخت‌های زندگی	۲۲
۱۰۲۶	۸	غفلت از جریان انقلابی و شعارهای آن در برخی برهه‌ها	۲۳
۲۰۳۶	۱۵	همت، انگیزه، تخصص، سرعت عمل و ابتکار جوانان	۲۴
۱۰۱۰	۷	نیروی انسانی مستعد و کارآمد	۲۵
۰۰۴۷	۳	مدیران کارآمد، پرانگیزه و خردمند بالقوه	۲۶
۰۰۴۷	۳	چالش درونی عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریت	۲۷
۰۰۳۱	۲	لزوم نظارت سازمانی بر عملکرد مدیران و سازمان‌ها	۲۸
۲۰۳۶	۱۵	درس‌پذیری از تجارب گذشته	۲۹
۱۰۸۹	۱۲	عقلانیت	۳۰
۲۰۵۲	۱۶	اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم»	۳۱
۱۰۵۷	۱۰	عملکرد غیرانفعالی در همه عرصه‌ها	۳۲
۰۰۴۷	۳	اعتدال‌گرایی	۳۳
۰۰۹۴	۶	حرکت تولیدی علم و فناوری از نقطه صفر	۳۴
۰۰۱۶	۱	ترکیب جمهوریت و اسلامیت با هدایت الهی و اندیشه امام خمینی «ره»	۳۵
۰۰۱۶	۱	عدم تضاد و ناسازگاری بین انقلابی‌گری و نظم سیاسی و اجتماعی	۳۶

حکمرانی دانش‌محور

آگاهی سیاسی

۰.۳۱	۲	انتقادپذیری	۳۷
۰.۳۱	۲	ارتقاء شگفت‌آور بینش سیاسی مردم (داخلی و بین‌المللی)	۳۸
۰.۳۱	۲	پیشرفت علمی در عین تحریم	۳۹
۰.۴۷	۳	رشد‌کند و بطئی در قیل از انقلاب	۴۰
۰.۴۷	۳	تحریم و وسوسه‌های دشمن مانع پیشرفت	۴۱
۰.۷۹	۵	سوء استفاده غرب از علم و دانش	۴۲
۲.۹۹	۱۹	ارزش باوری	۴۳
۴.۸۷	۳۱	ایمان، معنویت و اخلاق رکن اساسی حمایت الهی	۴۴
۲.۲۰	۱۴	آرمان‌گرایی در عین واقع‌گرایی	۴۵
۱.۱۰	۷	پایبندی به اصول	۴۶
۱.۱۰	۷	مشارکت مردمی و مردم‌سالاری دینی	۴۷
۲.۲۰	۱۴	رهبری پویا، استقلال و آزادی خواهی جهانی	۴۸
۱.۱۰	۷	جلوگیری از تحریف و دروغ‌پردازی دشمنان انقلاب	۴۹
۱.۲۶	۸	راستگویی و حقیقت‌جویی	۵۰
۳.۱۴	۲۰	روحیه انقلابی، جهادی و احساس جمعی	۵۱
۰.۱۶	۱	چیستی و چگونگی مانایی انقلاب	۵۲
۰.۱۶	۱	انعطاف‌پذیر و تصحیح‌گر	۵۳
۲.۹۹	۱۹	رهبری معنوی، الهی، خدوم و همه‌جانیه امام خمینی «ره»	۵۴
۰.۴۷	۳	قدردانی از ملت، شکرگذاری و صبر راهبردی	۵۵
۰.۳۱	۲	مطالبه انقلاب و جهاد علمی در کشور	۵۶
۰.۴۷	۳	رسانه‌ها یکی از ابزار خطرناک ضد معنویت و اخلاق	۵۷
۱.۲۶	۸	تأکید بر اقتصاد قوی، مستقل و بومی (اقتصاد مقاومتی)	۵۸
۰.۷۹	۵	پرهیز از دنیاگرایی و مقام‌پرستی	۵۹
۰.۹۴	۶	اتکا به توانایی داخلی	۶۰
۰.۷۹	۵	پیشرفت‌های باور نکردنی ایران در مقیاس زمان برای جهان	۶۱
۰.۷۹	۵	فراگیر شدن ثمرات بالنده رشد علم و فناوری	۶۲

ولا یتمداری و بصیرت دینی

دستاوردهای علم و فناوری

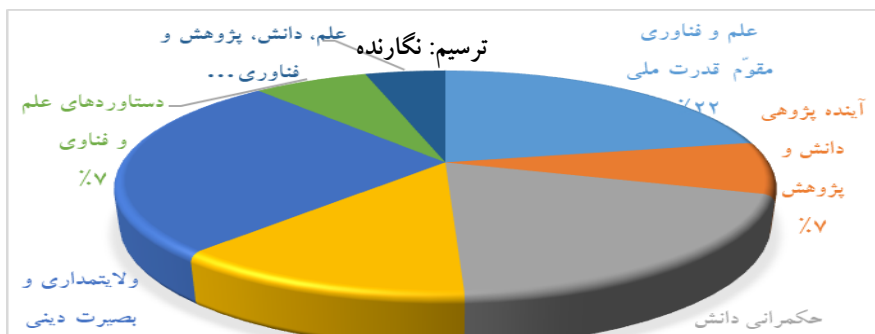
۶۳	تعاون و همکاری همراه با خدمت‌رسانی	۹	۱.۴۲
۶۴	نهادینه‌سازی روحیه ایثار و برادری	۸	۱.۲۶
۶۵	دستاورد اخلاق و معنویت یکی از معجزات انقلاب	۸	۱.۲۶
۶۶	محرومیت‌زدایی و کاهش فاصله طبقاتی	۲	۰.۳۱
۶۷	موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی	۵	۰.۷۹
۶۸	نسل دانا	۹	۱.۴۲
۶۹	دانش، علم و پژوهش پرشتاب	۱۳	۲.۰۴
۷۰	احساس مسئولیت در حوزه علم و پژوهش	۳	۰.۴۷
	مجموع کل	۶۳۶	۱۰۰

ترسیم: نگارنده

در مجموع تعداد ۷ مضمون سازمان‌دهنده از ۷۰ مضمون پایه و ۶۳۶ گد استخراج شد. عناوین مضامین سازمان‌دهنده به همراه تعداد گدهای آنها عبارتند از:

جدول ۴: جدول مضامین سازمان‌دهنده به همراه فراوانی گدها و درصد آن

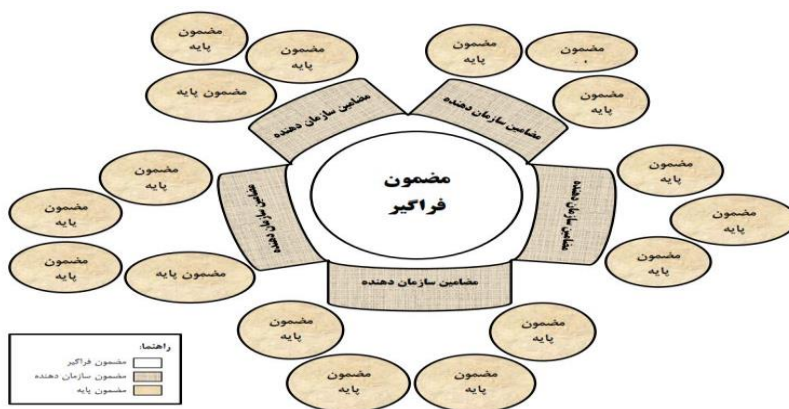
ردیف	مضمون سازمان‌دهنده	فراوانی گدهای	درصد فراوانی
۱	علم و فناوری مقوم قدرت ملی	۱۴۰	۲۲.۰۱
۲	آینده پژوهی دانش و پژوهش	۴۸	۷.۵۴
۳	حکمرانی دانش محور	۱۲۵	۱۹.۶۵
۴	آگاهی سیاسی	۸۱	۱۲.۷۳
۵	ولایت‌مداری و بصیرت دینی	۱۶۹	۲۶.۵۷
۶	دستاوردهای علم و فناوری	۴۳	۶.۷۶
۷	علم، دانش، پژوهش و فناوری	۳۰	۴.۷۱
	مجموع	۶۳۶	۱۰۰

نمودار ۱: نمودار فراوانی کُدها و درصد مضامین سازمان دهنده؛ ترسیم: نگارنده

شبکه مضامین حکمرانی دانش محور و پژوهش پایه

شبکه مضامین نیز روش مناسبی در تحلیل مضمون است که آتراید- استیرلینگ (۲۰۰۱)، آن را توسعه داده است. آنچه شبکه مضامین عرضه می کند نقشه‌ای شبیه تارنما به مثابه اصل سازمان دهنده و روش نمایش است. شبکه مضامین، براساس روندی مشخص، مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر را نظام مند می کند؛ سپس این مضامین به صورت نقشه‌های شبکه تارنما، رسم و مضامین برجسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می شود (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷۰).

شکل ۵: مدل مفهومی روش تحلیل مضمون آتراید- استیرلینگ؛ ترسیم: نگارنده

برخلاف روش قالب مضامین، شبکه‌های مضامین به صورت گرافیکی و شبیه تارنما نشان داده می‌شوند تا تصور وجود هرگونه سلسله مراتب در میان آنها از بین برود، باعث شناوری مضامین شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تأکید شود. با این حال، لازم است توجه شود که این شبکه‌ها صرفاً ابزاری تحلیلی هستند و نه خود تحلیل. وقتی یک شبکه مضمونی ساخته شد می‌توان از آن به مثابه ابزاری تصویری برای تفسیر متن استفاده کرد تا نتایج حاصل از متن و خود متن برای محقق و خوانندگان تحقیق، روشن و فهمیدنی شود (Attride-Stirling, ۲۰۰۱). به هر ترتیب برای ترسیم شبکه مضامین؛ مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر به شکلی نظام‌مند سازماندهی خواهند شد.

شکل ۶: شبکه مضامین حکمرانی دانش‌محور و پژوهش پایه در بیانیه گام دوم انقلاب؛ ترسیم: نگارنده

علم، پژوهش، فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی، اقتصادی و عمرانی؛ موتور پیشران در حکمرانی

ایشان در بخش اول بیانیه گام دوم انقلاب؛ در قسمت برکات بزرگ انقلاب اسلامی، در ذیل مؤلفه دوم برکات می‌فرمایند: «موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی، اقتصادی و عمرانی که تاکنون ثمرات بالنده آن روزبه‌روز فراگیرتر می‌شود، مربوط به هزاران شرکت دانش‌بنیان، هزاران طرح زیرساختی و ضروری برای کشور در حوزه‌های عمران و حمل‌ونقل و صنعت و نیرو و معدن و سلامت و کشاورزی و آب و غیره، میلیون‌ها تحصیل‌کرده دانشگاهی یا در حال تحصیل، هزاران واحد دانشگاهی در سراسر کشور، ده‌ها طرح بزرگ از قبیل چرخه سوخت هسته‌ای، سکول‌های بنیادی، فناوری نانو، زیست‌فناوری و غیره با رتبه‌های نخستین در کل جهان، شصت برابر شدن صادرات غیرنفتی، نزدیک به ده برابر شدن واحدهای صنعتی، ده‌ها برابر شدن صنایع از نظر کیفی، تبدیل صنعت مونتاژ به فناوری بومی، برجستگی محسوس در رشته‌های گوناگون مهندسی از جمله در صنایع دفاعی، درخشش در رشته‌های مهم و حساس پزشکی و جایگاه مرجعیت در آن و ده‌ها نمونه دیگر از پیشرفت، محصول آن روحیه و آن حضور و آن احساس جمعی است که انقلاب برای کشور به ارمغان آورد. ایران پیش از انقلاب، در تولید علم و فناوری صفر بود، در صنعت به‌جز مونتاژ و در علم به‌جز ترجمه هنری نداشت» (امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی»، ۱۳۹۷: ۶). همچنین در بخش دوم بیانیه گام دوم انقلاب؛ در قسمت توصیه‌های اساسی، در ذیل مؤلفه اول می‌فرمایند: «دانش، آشکارترین وسیله عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دانایی، توانایی است. دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دو‌یست‌ساله فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیان‌های اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد. ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز

کشور به جوشاندن چشمه دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم. بحمدالله استعداد علم و تحقیق در ملت ما از متوسط جهان بالاتر است. اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعتی که برای ناظران جهانی غافلگیرکننده بود (یعنی یازده برابر شتاب رشد متوسط علم در جهان) به پیش رفته است. دستاوردهای دانش و فناوری ما در این مدت که ما را به رتبه شانزدهم در میان بیش از دویست کشور جهان رسانید و مایه شگفتی ناظران جهانی شد و در برخی از رشته‌های حسّاس و نوپدید به رتبه‌های نخستین ارتقاء داد، همه و همه در حالی اتفاق افتاده که کشور دچار تحریم مالی و تحریم علمی بوده است. ما با وجود شنا در جهت مخالف جریان دشمن‌ساز، به رکوردهای بزرگ دست یافته‌ایم و این نعمت بزرگی است که به‌خاطر آن باید روز و شب خدا را سپاس گفت. اما آنچه من می‌خواهم بگویم این است که این راه طی شده، با همه اهمیتش فقط یک آغاز بوده است و نه بیشتر. ما هنوز از قلّه‌های دانش جهان بسیار عقبیم؛ باید به قلّه‌ها دست یابیم. باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم. ما از این مرحله هنوز بسیار عقبیم؛ ما از صفر شروع کرده‌ایم. عقب‌ماندگی شرم‌آور علمی در دوران پهلوی‌ها و قاجارها در هنگامی که مسابقه علمی دنیا تازه شروع شده بود، ضربه سختی بر ما وارد کرده و ما را از این کاروان شتابان، فرسنگ‌ها عقب نگه داشته بود. ما اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می‌رویم ولی این شتاب باید سال‌ها با شدت بالا ادامه یابد تا آن عقب‌افتادگی جبران شود. اینجانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید. سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به‌پاخیزید و دشمن

بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما بشدت بیمناک است ناکام سازید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷: ۱۲-۱۱).

ارتقاء آگاهی سیاسی و بصیرت دینی آحاد مردم

همچنین در بخش اول بیانیه گام دوم انقلاب؛ در قسمت برکات بزرگ انقلاب اسلامی، در ذیل مؤلفه چهارم برکات می‌فرمایند: «انقلاب اسلامی ایران بینش سیاسی آحاد مردم و نگاه آنان به مسائل بین‌المللی را به گونه شگفت‌آوری ارتقاء داد. تحلیل سیاسی و فهم مسائل بین‌المللی در موضوعاتی همچون جنایات غرب بخصوص آمریکا، مسئله فلسطین و ظلم تاریخی به ملت آن، مسئله جنگ‌افروزی‌ها و رذالت‌ها و دخالت‌های قدرت‌های قلدر در امور ملت‌ها و امثال آن را از انحصار طبقه محدود و عزلت‌گزیده‌ای به نام روشنفکر، بیرون آورد؛ این‌گونه، روشنفکری میان عموم مردم در همه کشور و همه ساحت‌های زندگی جاری شد و مسائلی از این دست حتی برای نوجوانان و نونهالان، روشن و قابل فهم گشت» (امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی»، ۱۳۹۷: ۶).

نتیجه‌گیری

مضامین سازمان‌دهنده هفت‌گانه مضمون فراگیر حکمرانی دانش محور مبتنی بر علم و فناوری، پژوهش، بصیرت دینی و آگاهی سیاسی که در این پژوهش از متن بیانیه گام دوم انقلاب استخراج شد، خود دارای مضامین پایه‌ای بودند که از گدهای استخراجی متن بدست آمدند. در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «علم و فناوری مقوم قدرت ملی»؛ اراده ملی، مرزبندی با دشمنان، تغییر هندسه قدرت جهانی، استکبارستیزی، قطب‌بندی جدید دنیا، اسلام و استکبار، مقاومت و تاب‌آوری در مقابل دشمن، حفظ ثبات امنیت و تمامیت ارضی کشور، پیروزی ایران اسلامی و انقلابی، شکل‌گیری و تقویت جبهه مقاومت، منابع، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بالقوه کشور، یکی از قطب‌های قدرت علمی جهان، طلایه‌داری در قدرت علمی در رشته‌های حساس و نوپدید؛ در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «آینده پژوهی دانش و پژوهش»؛ توجه به آینده همراه با

امید و خوش بینی، علم و فناوری عامل عزت، قدرت و پیشرفت ملت، قانع نبودن به وضعیت کنونی و هدف‌گذاری علمی؛ در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «حکمرانی دانش محور»؛ مدیریت و فرماندهی جهادی عامل پیشرفت و عزت ملی در همه عرصه‌ها، نظام‌سازی، نیازسنجی الگوی جدید حکمرانی، جوان‌گرایی در عرصه مدیریت، عدالت‌محوری در تقسیم بیت‌المال، مبارزه با تبعیض و فساد، ایجاد رفاه و زیرساخت‌های زندگی، غفلت از جریان انقلابی و شعارهای آن در برخی برهه‌ها، همت، انگیزه، تخصص، سرعت عمل و ابتکار جوانان، نیروی انسانی مستعد و کارآمد، مدیران کارآمد، پرانگیزه و خردمند بالقوه، چالش درونی عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریت، لزوم نظارت سازمانی بر عملکرد مدیران و سازمان‌ها؛ در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «آگاهی سیاسی»؛ درس‌پذیری از تجارب گذشته، عقلانیت، اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم»، عملکرد غیرانفعالی در همه عرصه‌ها، اعتدال‌گرایی، حرکت تولیدی علم و فناوری از نقطه صفر، ترکیب جمهوریت و اسلامیت با هدایت الهی و اندیشه امام خمینی «ره»، عدم تضاد و ناسازگاری بین انقلابی‌گری و نظم سیاسی و اجتماعی، انتقادپذیری، ارتقاء شگفت‌آور بینش سیاسی مردم (داخلی و بین‌المللی)، پیشرفت علمی در عین تحریم، رشد کند و بطئی در قبل از انقلاب، تحریم و وسوسه‌های دشمن مانع پیشرفت، سوءاستفاده غرب از علم و دانش؛ در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «ولایت‌مداری و بصیرت دینی»؛ ارزش باوری؛ ایمان، معنویت و اخلاق رکن اساسی حمایت الهی، آرمان‌گرایی در عین واقع‌گرایی، پایبندی به اصول، مشارکت مردمی و مردم سالاری دینی، رهبری پویا، استقلال و آزادی خواهی جهانی، جلوگیری از تحریف و دروغ‌پردازی دشمنان انقلاب، راستگویی و حقیقت‌جویی، روحیه انقلابی، جهادی و احساس جمعی، چپستی و چگونگی مانایی انقلاب، انعطاف‌پذیر و تصحیح‌گر، رهبری معنوی، الهی، خدوم و همه‌جانبه امام خمینی «ره»، قدردانی

از ملت، شکرگذاری و صبر راهبردی، مطالبه انقلاب و جهاد علمی در کشور، رسانه‌ها یکی از ابزار خطرناک ضد معنویت و اخلاق، تأکید بر اقتصاد قوی، مستقل و بومی (اقتصاد مقاومتی)، پرهیز از دنیاگرایی و مقام‌پرستی؛ در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «دستاوردهای علم و فناوری»؛ اتکا به توانایی داخلی، پیشرفت‌های باورنکردنی ایران در مقیاس زمان برای جهان، فراگیر شدن ثمرات بالنده رشد علم و فناوری، تعاون و همکاری همراه با خدمت‌رسانی، نهادینه‌سازی روحیه ایثار و برادری، دستاورد اخلاق و معنویت یکی از معجزات انقلاب، محرومیت‌زدایی و کاهش فاصله طبقاتی؛ در ذیل مضمون سازمان‌دهنده «علم، دانش، پژوهش و فناوری»؛ موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی، نسل دانا، دانش، علم و پژوهش پرشتاب، احساس مسئولیت در حوزه علم و پژوهش از جمله مضامینی است که از متن بیانیه گام دوم انقلاب در حوزه علم، فناوری، پژوهش، بصیرت دینی و آگاهی سیاسی مردم بدست آمده است

فهرست منابع

- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷)، بیانیه گام دوم انقلاب خطاب به ملت ایران، تارنمای دفتر

- حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای، ۲۲ بهمن‌ماه ۱۳۹۷.
- حق‌شناس، علی محمد و همکاران (۱۳۷۹)، فرهنگ معاصر هزاره، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر.
 - زارعی، بهادر (۱۴۰۰)، حکومت محلی و توسعه ایران، تهران: ستوس.
 - شریفیان‌ثانی، مریم (۱۳۸۰)، مشارکت شهروندی، حکمروایی شهری و مدیریت شهری، فصلنامه مدیریت شهری، سال دوم، شماره ۸.
 - شیخ‌زاده، محمد و زهرا نیکخواه‌فرخانی، (۱۳۹۹)، واکاوی مضامین راهبردی در سیاست‌های کلی نظام: کاربرد چارچوب مضمون در سیاست‌پژوهی، فصلنامه راهبرد، دوره ۲۹، شماره ۹۷، زمستان، صص ۳۴-۵.
 - عابدی‌درچه، محسن (۱۳۹۹)، تبیین مقایسه‌ای دو ریکرد حکمرانی متعالی اسلامی و حکمرانی خوب، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، تهران: سال نهم، پاییز، شماره ۳۴، صص ۲۰۵-۱۷۷.
 - عابدی‌درچه، محسن (۱۴۰۱)، حکمرانی دانش با مزیت رقابتی مدیریت دانش به‌منظور تعالی سازمان، همایش ملی مدیریت دانش در دفاع همه جانبه و جنگ‌های آینده، اصفهان، دانشگاه حضرت امیرالمؤمنین «علیه اسلام»، بهمن‌ماه.
 - عابدی‌جعفری، حسن؛ محمدسعید سلیمی؛ ابولحسن فقیهی و محمد شیخ‌زاده، (۱۳۹۰)، تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی، فصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی، سال پنجم، شماره دوم، شماره پیاپی ۱۰، پاییز و زمستان، صص ۱۹۸-۱۵۱.
 - معین، محمد (۱۳۸۷)، فرهنگ فارسی معین (یک جلدی)، چاپ اول، تهران: انتشارات فرهنگ‌نما.
 - میدری، احمد و جعفر خیرخواهان، (۱۳۸۳)، حکمرانی خوب، بنیان توسعه، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر بررسی‌های اقتصادی.
 - ویسی، هادی (۱۳۹۲)، درآمدی بر دولت محلی، چاپ اول، تابستان، تهران: سمت.

Attride- Stirling, J. (۲۰۰۱). Thematic Networks: an Analytic Tool for Qualitative Research, *Qualitative Research*, ۱(۳), pp. ۳۸۵- ۴۰۵.

Boyatzis, R.E. (۱۹۹۸). *Transforming Qualitative Information: Thematic Analysis and Code Development*, Sage.

Braun, V. and Clark, V. (۲۰۰۶). Using Thematic Analysis in Psychology, *Qualitative Research in Psychology*, Vol. ۳, No. ۲, pp.

۷۷- ۱۰۱.

- Johnson, I. (۱۹۹۷). Redefining the Concept of Governance.
- King, N. and Horrocks, C. (۲۰۱۰). Interviews in Qualitative Research, London: Sage.
- Lateef, k. S. (۱۹۹۲). "Comment on Governance and Development", by Boetniger, Proceedings of the World Bank Annual Conference on Development Economics ۱۹۹۱, Supplement to the world bank Economic Review and Research Observer, The World Bank, Washington D.C.
- World Bank, (۱۹۸۹). Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth. A Long-Term Perspective Study, Washington D.C.
- <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=۴۱۶۷۳>